

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΙΚΟΥΛΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 1545/08)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

7 Ιανουαρίου 2010

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Πίκουλα και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστος Ροζάκης,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιος Νικολάου, *δικαστές,*

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 10 Δεκεμβρίου 2009,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 1545/08) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από τρεις υπηκόους του Κράτους αυτού, την κυρία Χρυσούλα Πίκουλα και τους κυρίους Ταξιάρχη Πίκουλα και Γεώργιο Πίκουλα («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 21 Δεκεμβρίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Ζ. Φασούλα, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Γ. Κανελλόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 4 Φεβρουαρίου 2009, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση την ελκόμενη από τη διάρκεια της διαδικασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον ότι το τμήμα θα αποφαινόταν ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Η πρώτη προσφεύγουσα είναι μητέρα του δεύτερου και τρίτου προσφεύγοντα. Οι προσφεύγοντες είναι η σύζυγος και τα τέκνα του Δημητρίου Πίκουλα, ο οποίος απεβίωσε στις 6 Νοεμβρίου 1980, και είναι οι μοναδικοί κληρονόμοι του. Κατοικούν στο Πόρτο Χέλι Αργολίδας.

5. Στις 20 Δεκεμβρίου 1984, η «κοινοπραξία ναυαγοσωστικών και ρυμουλκών Β.-Μ.-Τ.» (εφεξής «η κοινοπραξία»), κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου Πειραιά αγωγή κατά των προσφευγόντων, με την ιδιότητα των κληρονόμων του Δημητρίου Πίκουλα. Ζητούσε την καταβολή ενός ποσού 58.246 δολαρίων ΗΠΑ, προσαυξημένου με τόκους ύψους 18% για την περίοδο από 1^η Φεβρουαρίου 1980 έως 9 Φεβρουαρίου 1981 και με τόκους ύψους 22% για την περίοδο από 12 Μαρτίου 1981 έως την ημερομηνία καταβολής. Το ποσό αυτό αφορούσε τα έξοδα διάσωσης, το 1979, ενός πλοίου που άνηκε σε μία ναυτιλιακή εταιρία της οποίας ο θανών Δημήτριος Πίκουλας κατείχε το 50% του μετοχικού κεφαλαίου.

6. Στις 5 Ιουλίου 1985, το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή της κοινοπραξίας για τον λόγο ότι η αξίωσή της είχε παραγραφεί λόγω της διετούς παραγραφής (απόφαση αριθ. 1443/1985).

7. Στις 13 Μαρτίου 1986, η κοινοπραξία άσκησε έφεση.

8. Στις 26 Μαΐου 1988, το εφετείο Πειραιά απέρριψε την έφεση (απόφαση αριθ. 907/1988).

9. Στις 29 Ιανουαρίου 1989, η κοινοπραξία άσκησε αίτηση αναίρεσης.

10. Στις 13 Ιουλίου 1990, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την προσβληθείσα απόφαση και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του εφετείου Πειραιά (απόφαση αριθ. 1450/1990). Στις 6 Αυγούστου 1992, η κοινοπραξία ζήτησε τον ορισμό δικασίμου. Η συζήτηση, κατόπιν μίας αναβολής, έλαβε χώρα στις 20 Μαΐου 1993.

11. Στις 30 Ιουλίου 1993, με προδικαστική απόφαση, το εφετείο Πειραιά διέταξε αποδείξεις (απόφαση αριθ. 5557/1993). Η ακρόαση μαρτύρων ορίστηκε για τις 4 Απριλίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία αναβλήθηκε λόγω της αποχής των δικηγόρων του συλλόγου. Στις 11 Ιουλίου 1994, η κοινοπραξία ζήτησε τον ορισμό νέας δικασίμου. Αυτή, ενώ είχε αρχικά ορισθεί για τις 3 Οκτωβρίου 1994, αναβλήθηκε στη συνέχεια καθώς η 3^η Οκτωβρίου ήταν αργία για τα ελληνικά δικαστήρια. Εν συνεχεία, η διαδικασία των αποδείξεων γνώρισε και άλλες πολυάριθμες αναβολές τις οποίες ζήτησαν οι διάδικοι ή στις οποίες συναίνεσαν. Στις 30 Απριλίου 2001, μετά το πέρας της διαδικασίας των αποδείξεων, η κοινοπραξία

ζήτησε τον ορισμό νέας δικασίμου. Η συζήτηση, κατόπιν πολλών αναβολών, έλαβε χώρα στις 4 Δεκεμβρίου 2003.

12. Στις 27 Μαΐου 2004, σε μία μακροσκελή απόφαση, το εφετείο Πειραιά έκανε δεκτή την αγωγή της κοινοπραξίας και καταδίκασε τους προσφεύγοντες να της καταβάλουν τα αιτούμενα ποσά. Το εφετείο επεσήμανε ιδίως ότι οι διάδικοι είχαν υποβάλει τη διαφορά τους σε διαιτησία, ότι ο διαιτητής είχε κηρύξει βάσιμες τις αξιώσεις της κοινοπραξίας και ότι η διαιτητική απόφαση είχε κηρυχθεί εκτελεστή στην Ελλάδα δυνάμει της απόφασης αριθ. 1149/1987 του Πρωτοδικείου Αθηνών. Ως εκ τούτου, το εφετείο έκρινε ότι η αξίωση της κοινοπραξίας υπόκειται στην εικοσαετή παραγραφή και επομένως δεν μπορούσε να αντιταχθεί το επιχείρημα της διετούς παραγραφής (απόφαση αριθ. 3588/2004).

13. Στις 27 Ιουνίου 2005, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης. Κατέθεσαν συμπληρωματικές προτάσεις στις 4 Ιουλίου και 14 Σεπτεμβρίου 2005 αντίστοιχα. Ο εισηγητής κατέθεσε την έκθεσή του στις 25 Ιανουαρίου 2007, στην οποία εισηγείτο την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης. Η συζήτηση ενώπιον του πρώτου τμήματος του Αρείου Πάγου έλαβε χώρα στις 5 Φεβρουαρίου 2007. Ο εισηγητής ανέγνωσε την έκθεσή του. Ο συνήγορος των προσφευγόντων ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και ο συνήγορος της αντίδικης πλευράς ζήτησε να απορριφθεί. Στις 7 Φεβρουαρίου 2007, σε συμπληρωματικό υπόμνημα, οι προσφεύγοντες αντέκρουσαν τις θέσεις του εισηγητή και ζήτησαν να γίνουν δεκτοί όλοι οι λόγοι αναίρεσής τους, ή, εναλλακτικά, να παραπεμφθεί η υπόθεσή τους ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου.

14. Στις 11 Ιουνίου 2007, σε μία εκτενώς αιτιολογημένη απόφαση, το πρώτο τμήμα του Αρείου Πάγου υιοθέτησε τα συμπεράσματα του εφετείου και απέρριψε την αίτηση (απόφαση αριθ. 1333/2007). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 25 Ιουλίου 2007.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

15. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν οι διάδικοι (...)»

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

Τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα καθιερώνουν αντίστοιχα τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Σύμφωνα με την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών δικών παρέχεται μόνον εφόσον ζητηθεί από τους διαδίκους, στο μέτρο που ζητείται και εάν συνεχίσει να ζητείται. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας πολιτικής δίκης εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. Γέσιου-Φαλτσή, *Civil Procedure in Hellas*, éd. Sakkoulas-Kluwer, σελ. 45 επ.).

16. Πρέπει ομοίως να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες διατάξεις του ίδιου κώδικα:

Άρθρο 144

«Οι προθεσμίες που ορίζονται από το νόμο ή τα δικαστήρια αρχίζουν από την επόμενη ημέρα μετά την επίδοση ή μετά τη συντέλεση του γεγονότος που αποτελεί την αφετηρία της προθεσμίας και λήγουν στις 7 το βράδυ της τελευταίας ημέρας και αν αυτή είναι κατά το νόμο εξαιρετέα, την ίδια ώρα της επόμενης μη εξαιρετέας ημέρας.»

Άρθρο 571 § 4

« (...) Ο εισηγητής της υπόθεσης οφείλει να συντάξει συνοπτική έκθεση για το παραδεκτό της αναίρεσης καθώς και για το παραδεκτό και το βάσιμο των λόγων της και να την καταθέσει στη γραμματεία του Αρείου Πάγου οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να πληροφορηθούν το περιεχόμενο της έκθεσης του εισηγητή.»

Άρθρο 574

«Η συζήτηση στο ακροατήριο αρχίζει με την ανάγνωση της έκθεσης του εισηγητή. Κατόπιν αγορεύουν οι πληρεξούσιοι [των διαδίκων] (...)»

Άρθρο 575 § 1

«Με αίτηση του εισαγγελέα, του εισηγητή ή κάποιου από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως το δικαστήριο μπορεί να αναβάλει τη συζήτηση της υπόθεσης μία μόνο φορά σε μεταγενέστερη δικάσιμο, που ορίζεται αμέσως με επισημείωση στο πινάκιο. (...) Νέα αναβολή μπορεί να διαταχθεί μόνο με αίτηση του εισηγητή (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

17. ΟΙ προσφεύγοντες παραπονούνται για το δίκαιο και τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα του οποίου έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθῇ δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίσῃ (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

Α. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το δίκαιο της διαδικασίας

18. Οι προσφεύγοντες προβάλλουν τέσσερις παραβιάσεις του δικαιώματός τους σε δίκαιη δίκη. Ειδικότερα, παραπονούνται ότι: α) ο εισηγητής δεν κατέθεσε την έκθεσή του εντός της προβλεπόμενης από το νόμο προθεσμίας, διότι αν αφαιρεθούν τα ενδιάμεσα σαββατοκύριακα, την κατέθεσε μόνο πέντε εργάσιμες ημέρες πριν τη συζήτηση και ως εκ τούτου δεν είχαν αρκετό χρόνο να προετοιμάσουν την απάντησή τους, β) ο εισηγητής δεν εξέτασε όλους τους λόγους αναίρεσής τους και ως εκ τούτου ο Άρειος Πάγος αναγκάστηκε να αναβάλει τη συζήτηση προκειμένου αυτός να καταθέσει συμπληρωματική έκθεση την οποία μπόρεσαν στη συνέχεια να αντικρούσουν προφορικά κατά τη διάρκεια νέας συζήτησης, γ) κατά τη διάσκεψη του Αρείου Πάγου ο εισηγητής παρουσίασε προφορικά μία νέα θέση, διαφορετική από εκείνη που είχε αρχικά παρουσιάσει στην έκθεσή του, θέση την οποία οι προσφεύγοντες δεν είχαν τη δυνατότητα να αντικρούσουν προφορικά ή εγγράφως,

δ) ο Άρειος Πάγος έσφαλε στην εκτίμησή του απορρίπτοντας έναν από τους λόγους ανάρτησής τους, κατάσταση η οποία καθίσταται ακόμα πιο σοβαρή δεδομένου ότι το ανώτατο δικαστήριο στηρίχθηκε ως προς τούτο σε αυτή τη νέα εκδοχή της πρότασης του εισηγητή την οποία δεν είχαν τη δυνατότητα να αντικρούσουν.

Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, αποστολή του είναι να εξασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Σύμβαση για τα συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα στα οποία υποτίθεται ότι περιέπεσε ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να έχουν προσβάλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε, ιδίως, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας*, [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Επιπλέον, οι εθνικές αρχές, και ειδικότερα τα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια δικαστήρια, είναι καταρχήν αρμόδιες να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Streletz, Kessler και Krenz κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 34044/96, 35532/97 και 44801/98, § 49, CEDH 2001-II).

20. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δε διακρίνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στη διεξαγωγή της επίδικης διαδικασίας, η οποία τήρησε την αρχή της αντιμωλία συζήτησης και στη διάρκεια της οποίας οι προσφεύγοντες είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν όλα τα επιχειρήματα για την προάσπιση των συμφερόντων τους. Επιπλέον, το Δικαστήριο δε διακρίνει καμία παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, κρινόμενη στο σύνολό της, η επίδικη διαδικασία είχε δίκαιο χαρακτήρα, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

21. Συνεπώς, η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

B. Επί της αιτίασης της ελκόμενης από τη διάρκεια της διαδικασίας

1. Επί του παραδεκτού

22. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι

αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

2. *Επί της ουσίας*

α) Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

23. Η επίδικη διαδικασία άρχισε στις 20 Δεκεμβρίου 1984, με την κατάθεση της αγωγής στο Πρωτοδικείο Πειραιά, και περατώθηκε στις 25 Ιουλίου 2007, με την καθαρογραφή της απόφασης αριθ. 1333/2007 του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε συνεπώς συνολικά πάνω από είκοσι δύο έτη και επτά μήνες. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη αρχίζει μόνο με την έναρξη ισχύος, στις 20 Νοεμβρίου 1985, της αναγνώρισης του δικαιώματος ατομικής προσφυγής από την Ελλάδα αλλά ότι, προκειμένου να εξακριβωθεί ο εύλογος χαρακτήρας του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μετά τις 20 Νοεμβρίου 1985, πρέπει εν τούτοις να ληφθεί υπόψη η κατάσταση στην οποία βρισκόταν η υπόθεση εκείνη την περίοδο (βλέπε ιδίως *Foti και λοιποί κατά Ιταλίας*, 10 Δεκεμβρίου 1982, § 53, serie A no 56). Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι επομένως είκοσι ένα έτη και οκτώ μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

β) Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

24. Η Κυβέρνηση προβαίνει σε μία χρονολογική ανάλυση της επίμαχης διαδικασίας και υποστηρίζει ότι αυτή διεξήχθη με ταχύτητα και δεν επιδέχεται κριτικής. Καταρχήν, σημειώνει ότι η εξέταση της υπόθεσης από πέντε δικαστικές αρχές καθώς και οι πολυάριθμες διαδικαστικές πράξεις που μεσολάβησαν δεν επέτρεψαν την εξέταση της υπόθεσης εντός βραχύτερων προθεσμιών. Προσθέτει ότι οι διάδικοι συνέβαλαν στην επιμήκυνσή της, καθυστερώντας να ζητήσουν τον ορισμό δικασίμων και ζητώντας την παράταση των προθεσμιών που είχαν τεθεί για την ακρόαση των μαρτύρων. Η Κυβέρνηση συμπεραίνει ότι οι διάδικοι ευθύνονται για μία καθυστέρηση περίπου επτάμισι μηνών στη διεξαγωγή της διαδικασίας. Τέλος, υποστηρίζει ότι η διαδικασία ομοίως καθυστέρησε λόγω της αποχής των δικηγόρων του συλλόγου, για την οποία το Κράτος δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο.

25. Οι προσφεύγοντες αντικρούουν τις θέσεις αυτές και υποστηρίζουν ότι η υπόθεση είχε υπερβολική διάρκεια.

26. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

27. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

28. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση.

29. Ειδικότερα, αν και οι διάδικοι ευθύνονται για πολλές καθυστερήσεις στη διεξαγωγή της διαδικασίας, εν τούτοις, ακόμα κι αν αφαιρεθεί από τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας η καθυστέρηση των επτά ετών περίπου που τους καταλογίζεται, αυτή παραμένει υπερβολική. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο σημείο αυτό ότι ακόμη και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την εξασφάλιση της επιθυμητής από το άρθρο 6 § 1 ταχύτητας (*Λιτοσελίτης κατά Ελλάδας*, αριθ. 62771/00, § 30, 5 Φεβρουαρίου 2004).

30. Τέλος, σε ό,τι αφορά τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης που έλκονται από τον μεγάλο αριθμό των επιληφθέντων εν προκειμένω δικαστηρίων, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι είναι ευθύνη των συμβαλλομένων Κρατών να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εξασφαλίσουν σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να επιτύχει μία τελεσίδικη απόφαση επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], αριθ. 35382/97, § 24, CEDH 2000-IV).

31. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

32. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία και έξοδα και δικαστική δαπάνη

33. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν την επανόρθωση της υλικής ζημίας τους που υποστηρίζουν ότι ανέρχεται σε 400.000 ευρώ. Ως προς τούτο, υποστηρίζουν ότι έπρεπε να καταβάλουν στην αντίδικη πλευρά 308.000 ευρώ και να υποβληθούν σε πολλά έξοδα και δικαστικές δαπάνες ενώπιον των επιληφθέντων δικαστηρίων, για την καταβολή των οποίων αφήνουν το Δικαστήριο να ορίσει το ύψος τους. Αξιώνουν επιπλέον 100.000 ευρώ καθένας για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

34. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για υλική ζημία, αφενός διότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια με την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης και, αφετέρου, διότι τα δικαστικά έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν αποτιμώνται ούτε αιτιολογούνται. Υποστηρίζει τέλος ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη. Εναλλακτικά, υποστηρίζει ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 10.000 ευρώ για κάθε προσφεύγοντα.

35. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία κατέληξε απορρέει αποκλειστικά από μία παραγνώριση του δικαιώματος των ενδιαφερομένων να εκδικασθεί η υπόθεσή τους εντός «λογικής προθεσμίας». Υπό αυτές τις συνθήκες, δε διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και οποιασδήποτε υλικής ζημίας μπορεί να υπέστησαν οι προσφεύγοντες. Συντρέχει επομένως λόγος να απορριφθεί αυτή η πλευρά των αξιώσεών τους. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι οι προσφεύγοντες δεν αποτιμούν το αίτημά τους για έξοδα και δικαστική δαπάνη και δεν προσκομίζουν

κανένα δικαιολογητικό. Υπό αυτές τις συνθήκες, εκτιμά ότι δε συντρέχει λόγος να τους επιδικάσει αποζημίωση για την αιτία αυτή.

36. Απεναντίας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη την οποία δεν επανορθώνει επαρκώς η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, τους επιδικάζει το συνολικό ποσό των 16.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

37. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη κατά τα λοιπά..

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 16.000 (δεκαέξι χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 7 Ιανουαρίου 2010 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος